

УДК 330.3:338.439.5:636.32/38:339.9

JEL: Q13; Q17; O11

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008060>

Л. В. ЖАРУК, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Т. С. КОВАЛЬ
О. А. КОЗАК, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник

Розвиток світового ринку продукції вівчарства

Мета статті - здійснити оцінку основних тенденцій функціонування світового ринку продукції вівчарства для визначення стратегічних орієнтирів галузі в Україні.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів; абстрактно-логічний метод - для узагальнень та формулювання висновків; монографічний - деталізації кон'юнктурних складових світового ринку вівчарської продукції; емпіричний - комплексної оцінки сучасного стану об'єкта дослідження; історичний - структурування у часі основних тенденцій розвитку досліджуваного ринку; порівняльного аналізу - зіставлення показників та виявлення динаміки їх змін у часі; табличний - відображення отриманих результатів, графічний - наочного відображення результатів ціннових рангів основних продуктів вівчарства; статистичних групувань - для розподілу країн на групи за різними факторами.

Результати дослідження. Досліджено ретроспективу та сучасний стан розвитку ринку продукції вівчарства у світі. Проведено аналіз обсягів виробництва та поголів'я овець у світі по найбільших виробниках. Виявлено посилення спеціалізації на м'ясо-молочному напрямі у світовому вівчарстві. Здійснено ранжування країн світу за рівнем закупівельних цін на 1 т баранини, 1 т вовни та 1 т овечого молока. Розглянуто динаміку експорту та імпорту живих овець, баранини, вовни та овечого сиру по основних експортерах та імпортерах за період 2012-2018 рр. Встановлено, що, враховуючи світові тренди розвитку ринку продукції вівчарства, в Україні доцільно нарощувати обсяги виробництва баранини у великотоварних господарствах, що дозволить задовольнити існуючий попит на дану продукцію у світі. Також одним із перспективних напрямів розвитку галузі може стати виробництво елітних овечих сирів, починаючи з невеликих крафтових виробництв регіональних брендів.

Елементи наукової новизни. Набула подальшого розвитку аналітична оцінка світової кон'юнктури ринку основних видів вівчарської продукції з позицій інтеграції України у міжнародний ринок даних продуктів.

Практична значущість. Результати досліджень можуть бути використані органами державного управління при визначенні національної політики розвитку вівчарства, формуванні стратегії його розвитку з урахуванням експортних можливостей на короткострокову і довгострокову перспективу. Табл.: 8. Рис.: 3. Бібліогр.: 13.

Ключові слова: ринок; продукція вівчарства; попит; пропозиція; експорт; імпорт; світ.

Жарук Людмила Володимирівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії економіки, інтелектуальної власності та маркетингу інновацій, Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства (75230, Херсонська обл., смт Асканія-Нова, вул. Соборна, 1)

E-mail: zharuk.lv@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-0836-7400>

Коваль Тетяна Сергіївна - молодший науковий співробітник лабораторії економіки, інтелектуальної власності та маркетингу інновацій, Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства (75230, Херсонська обл., смт Асканія-Нова, вул. Соборна, 1)

E-mail: koval_tetyana@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-7505-2380>

Козак Ольга Анатоліївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: olya.kozak@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2197-3456>

Постановка проблеми. Вівчарство - важлива галузь тваринництва, яка забезпечує

національне господарство такою продукцією, як вовна, овчина, овечі шкури та високопоживними продуктами, що користуються попитом у населення - м'ясо, жир, молоко.

© Л. В. Жарук, Т. С. Коваль, О. А. Козак, 2020

Спектр продукції, яку виробляє вівчарство, досить широкий, що забезпечує затребуваність галузі у багатьох країнах світу. Певний період, особливо під час світових воєн, виробничі ресурси галузі були спрямовані переважно на виробництво вовни. Так, під час радянського періоду в Україні основним завданням вівчарства було забезпечувати теплим одягом військових. На це спрямовувався весь виробничий потенціал галузі. При цьому попит на вовну існував як усередині країни, так і за її межами. З появою якісних синтетичних тканин попит у світі на вовну знизився, а світове вівчарство змінило спеціалізацію – із вовнового напрямку на м'ясо-молочний.

В Україні за період кризи перехідного періоду (1990-2000 рр.) і скасування державного замовлення на вовну для потреб військових та навчальних відомств, галузь суттєво занепадала. У валовій продукції тваринництва на вівчарство припадає лише 0,2%, що у 6 разів менше порівняно з 1990 р. [4, с. 176]. Великотоварне виробництво практично знищено, а основними виробниками продукції вівчарства стали і залишаються донині господарства населення, які утримують здебільшого виведені раніше в Україні породи вовняних тварин. Разом з тим, враховуючи історичний досвід розвитку галузі вівчарства, відродження її можливе якраз за рахунок великих ферм із високим рівнем інтенсифікації виробництва [8, с. 251]. Світові тренди розвитку галузі вівчарства проявляються в Україні епізодично, в окремих господарствах. Якщо раніше розвиток галузі був на такому рівні, що країни світу переймали досвід її ведення в Україні, то наразі слід детально вивчати зарубіжний досвід для відродження вітчизняного вівчарства та розвитку відповідних ринків його продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На дослідження формування та розвитку світових ринків продовольства, визначення особливостей формування товарної пропозиції, розуміння спрямування головних експортно-імпортних потоків, одержання знань щодо кон'юнктури світового ринку продовольства зорієнтовані роботи вчених-економістів. Серед них: Б. М. Духницький, Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов [2], В. М. Русан [6], О. М. Шпичак та ін. Аналітичні оцінки ринків продуктів вівчарства знайшли відображення у працях І. М. Беженар [4, 11], І. І. Ібатулліна [1], А. П. Китаєвої [3], В. О. Пабата [1],

Г. В. Трофімової [7], В. М. Туринського [1], Л. С. Шелест [8]. Ринки продукції вівчарства виступають об'єктом дослідження міжнародних організації: ФАО [10], Агрібенчмарк [9], Департамент сільського господарства США [13], Європейська Комісія [12]. Разом із тим потребують більш детального дослідження особливості розвитку світового ринку продукції вівчарства, адже Україна має необхідний потенціал для адаптації галузі до зовнішнього ринкового середовища.

Мета статті – здійснити оцінку основних тенденцій функціонування світового ринку продукції вівчарства для визначення стратегічних орієнтирів галузі в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Впродовж останніх десятиліть у світовій економіці відбуваються значні зміни, які характеризуються зміною співвідношення світового попиту і пропозиції, ціновими коливаннями в різних частинах світу. В умовах тотальної глобалізації кожна держава шукає механізми адаптації національного сектору аграрної економіки до умов і особливостей світового ринку. Міжнародна економічна інтеграція дає можливість зміцнити свої позиції у глобальній економіці та підвищити свою конкурентоспроможність на світовому ринку [2]. Це повною мірою стосується і ринку продукції вівчарства.

Світове вівчарство в історичному плані постійно трансформується під впливом економіки, кон'юнктури ринку, технології виробництва і переробки продукції [3, с. 2]. Із-за великого асортименту унікальних та якісних продуктів, які постачає вівчарство, галузь користується популярністю у світі, а поголів'я овець та обсяги виробництва більшості її видів постійно зростають (табл. 1).

Наведені дані свідчать про подальшу зміну спеціалізації галузі вівчарства у світі з вовнової на м'ясо-молочну. Так, при зростанні поголів'я у світі за 2012-2018 рр. на 6,7%, виробництво баранини збільшилося на 11,2% та овечого молока на 8,1%, натомість виробництво вовни скоротилося – 2,4%. Попит на баранину призвів до створення м'ясних порід (тексель, шароле, блюден, німецька м'ясна чорноголова, лімузин, олібе та ін.), які характеризуються скоростиглістю і високою плодючістю. Виробництво вовни фактично сконцентровано в окремих країнах, які стабільно утримують цю нішу на світовому ринку. Так, спеціалізація на виробництві різних типів високоякісної мери-

носової вовни склалася в Австралії, напівто-
нкої (включаючи кросбредну), килимової
вовни і молодої баранини - у Новій Зеландії,
Індії, шкіряної продукції - в Європі, Уругваї,
Аргентині, Греції, Туреччині, каракулю - у

Південній Африці, Ірані, Узбекистані, Турк-
меністані. Україна, втративши більшу час-
тину свого потенціалу, продовжує скорочу-
вати поголів'я та виробництво продукції вів-
чарства.

1. Поголів'я овець та виробництво основних видів продукції вівчарства у світі

Країна	Баранина, тис. тонн			Країна	Овече молоко, тис. тонн		
	2012 р.	2018 р.	2018 р., %, до 2012 р.		2012 р.	2018 р.	2018 р., %, до 2012 р.
Китай	2063,0	2422,9	117,4	Туреччина	1007,0	1446,3	143,6
Австралія	554,4	735,0	132,6	Китай	1207,8	1180,3	97,7
Нова Зеландія	456,3	470,8	103,2	Греція	778,0	753,8	96,9
Туреччина	272,0	362,6	133,3	Сирія	703,0	647,3	92,1
Алжир	261,2	325,0	124,4	Румунія	650,9	626,1	96,2
Іран	274,6	320,7	116,8	Італія	406,2	524,7	129,2
Великобританія	275,0	289,0	105,1	Іспанія	552,5	544,5	98,6
Судан	248,0	264,0	106,5	Судан	394,0	414,0	105,1
Індія	242,0	229,8	95,0	Сомалі	505,0	369,4	73,1
Росія	173,0	205,1	118,6	Іран	243,3	316,4	130,0
Решта країн	5923,9	4163,5	70,3	Решта країн	4438,8	3808,2	85,8
Світ	8680,4	9788,3	112,8	Світ	9830,1	10631,1	108,1
<i>Україна</i>	<i>12,2</i>	<i>7,8</i>	<i>64,1</i>	<i>Україна</i>	<i>45,4</i>	<i>18,1</i>	<i>39,9</i>
Країна	Вовна, тис. тонн			Країна	Поголів'я овець, голів		
	2012 р.	2018 р.	2018 р., %, до 2012 р.		2012 р.	2018 р.	2018 р., %, до 2012 р.
Китай	437,1	416,8	95,4	Китай	145804,4	164078,9	112,5
Австралія	351,9	385,9	109,7	Австралія	74721,6	70067,3	93,8
Нова Зеландія	165,0	127,9	77,5	Індія	65069,2	61666,3	94,8
Великобританія	68,0	70,7	104,0	Нігерія	39335,4	42971,9	109,2
Туреччина	51,2	64,3	125,7	Судан	39483,0	40846,0	103,5
Марокко	56,0	64,2	114,6	Іран	46212,0	39670,7	85,8
Росія	55,3	55,5	100,4	Великобританія	32215,0	33781,0	104,9
Іран	61,5	54,3	88,4	Туреччина	25031,6	33677,6	134,5
Індія	46,1	46,7	101,3	Чад	21031,0	33215,1	157,9
ПАР	39,9	44,2	110,9	Ефіопія	25489,2	31688,2	124,3
Решта країн	690,5	643,7	93,2	Решта країн	619346,2	657804,1	106,2
Світ	2022,5	1974,4	97,6	Світ	1133738,6	1209467,1	106,7
<i>Україна</i>	<i>3,7</i>	<i>1,9</i>	<i>51,2</i>	<i>Україна</i>	<i>1093,2</i>	<i>727,2</i>	<i>66,5</i>

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Виробництво баранини та овечого молока є важливими галузями в Європі, особливо в таких країнах як Ірландія, Франція, Італія, Румунія, Іспанія та Великобританія. Маючи 83 млн овець на 830 тис. ферм в ЄС, плюс 33 млн овець в Туреччині, стадо Європи більше, ніж в Австралії та Новій Зеландії разом. Проте із цим стадом Європа лише на 85% самозабезпечена бараниною. Як результат, ЄС є другим у світі імпортером баранини [12].

Ціни на продукцію вівчарства по країнах значно відрізняються. Так, діапазон цін на

баранину у 2018 р. коливається від 676,7 дол. США до 6795 дол. США за тонну. Найвищі ціни спостерігалися в Ізраїлі - 6794,5 дол. США за тонну, Малайзії - 5947,8, Ірані - 5744,9, Туреччині - 5377,4, Швейцарії - 4986,3 дол. США за тонну. Найнижчі в Іспанії - 676,7 дол. США за тонну, Словаччині - 725,7, Монголії - 629,3 дол. США за тонну (рис. 1). Основні прайс-мейкери - це країни, які є найбільшими виробниками та продавцями баранини.

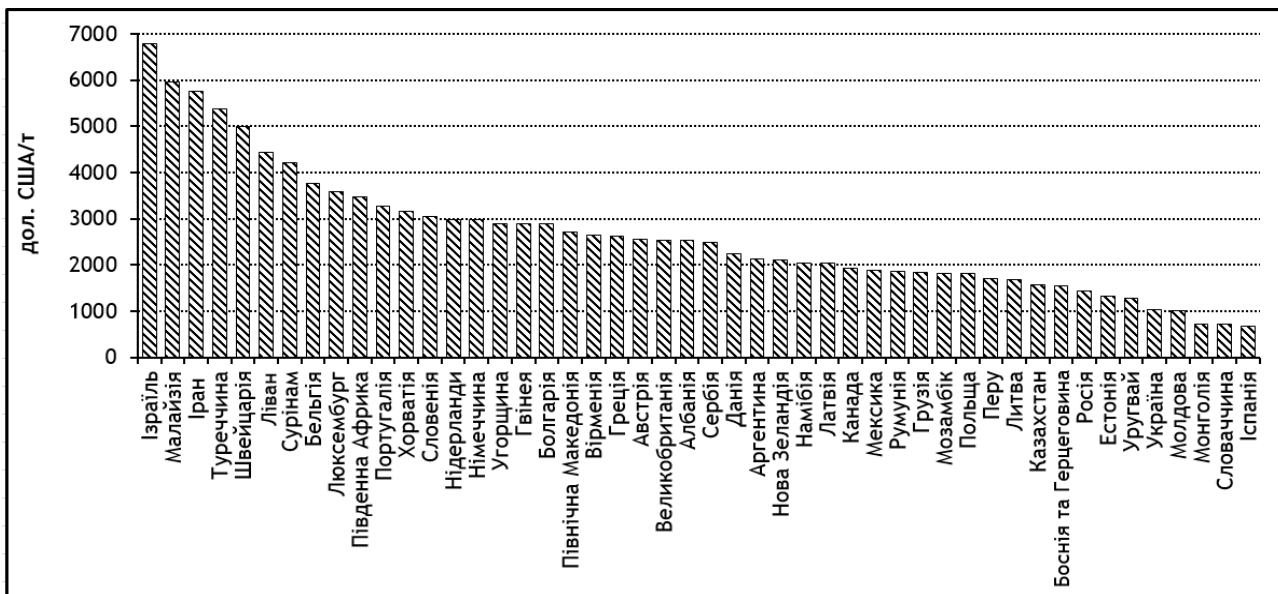

Рис. 1. Ранжування країн за ціною 1 т баранини, 2018 р.

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Закупівельні ціни на вовну у 2018 р. можна поділити на три групи. Перша - до 1000 дол. США за тону (Кіпр, Туреччина, Німеччина, Великобританія, Польща, Україна), друга - від 1000 до 3000 дол. США за тону (Іспанія, Латвія, Сербія, Казахстан, Росія, Нова Зеландія), третя - від 3000 до

6000 дол. США за тону (Уругвай, Норвегія, Аргентина, Південна Африка) (рис. 2). Україна знаходиться у групі країн з найнижчою ціною продажу. Як стримуючий фактор експорту на даний час слід вказати відсутність сертифікації якості відповідно до світових стандартів [11, с. 34].

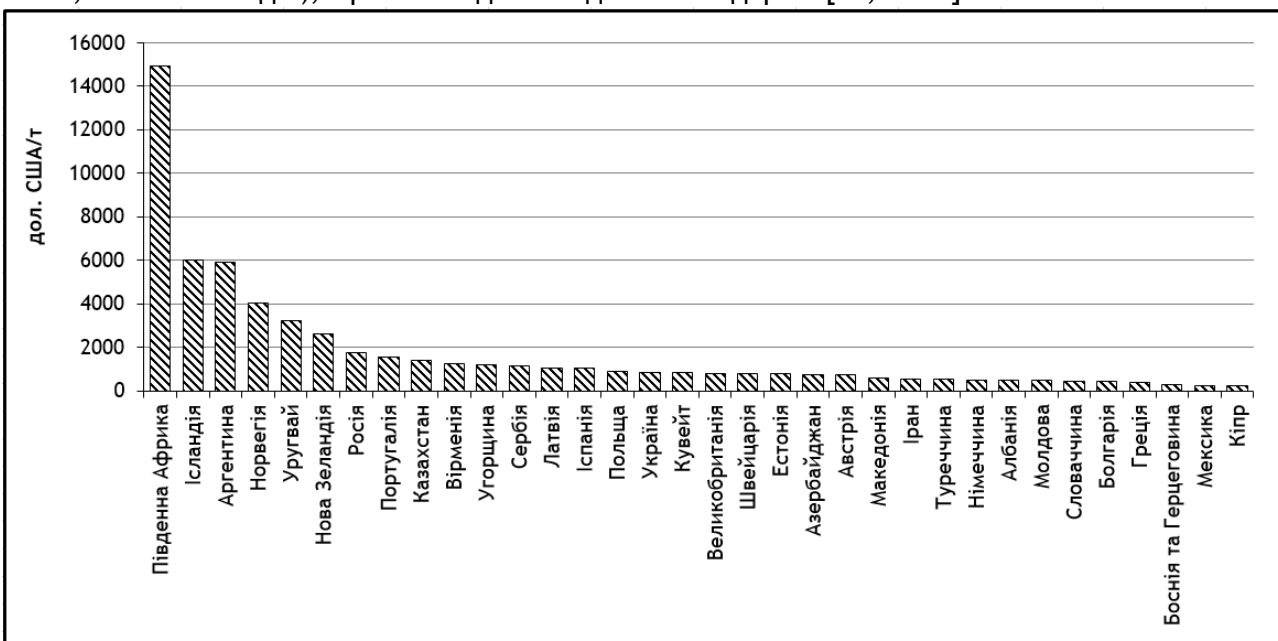

Рис. 2. Ранжування країн за ціною 1 т немітої вовни, 2018 р.

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Найпоширенішим світовим трендом останньої декади є виробництво овчого молока. Світові ціни на овче молоко в 2018 р. варіювали від 411,8 дол. США за тону до 1561,3 дол. США за тону в різних країнах. Найдорожчі ціни відзначено у Хорватії - 1561,3 дол. США за тону, Австрії -

1404,6 дол. США за тону, Португалії - 1254 дол. США за тону. Найдешевше овче молоко виявилось в Азербайджані - 411,8 дол. США за тону, Боснії та Герцеговині - 422,5 дол. США за тону, Молдові - 546,5 дол. США за тону (рис. 3).

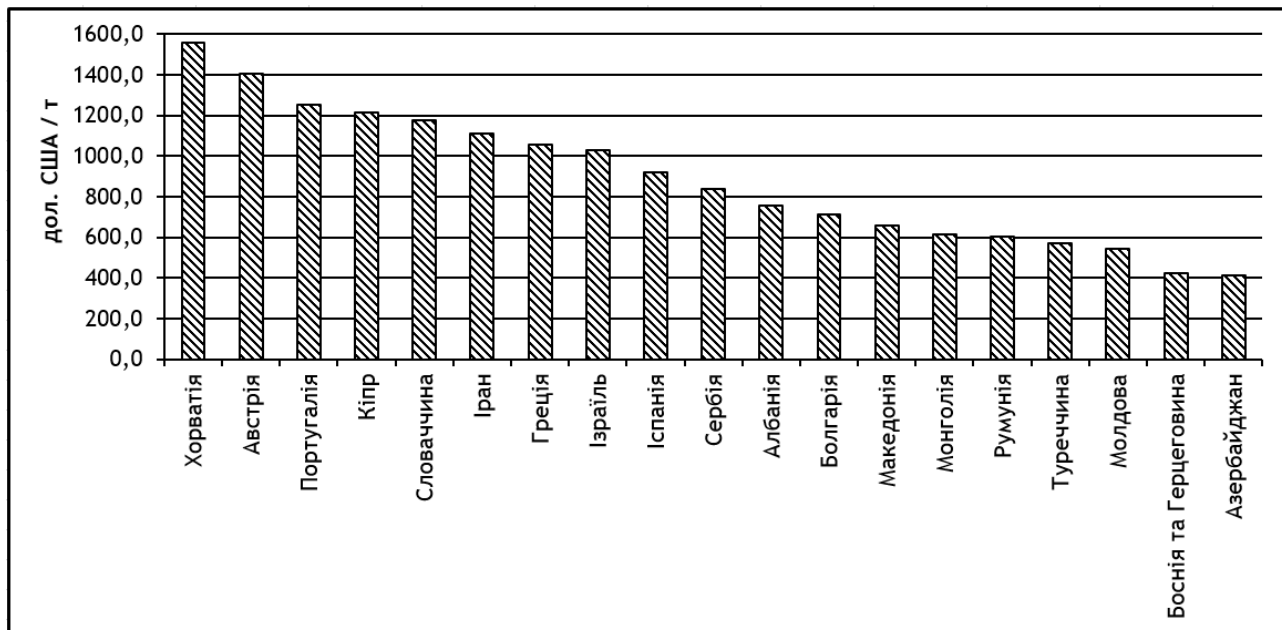

Рис. 3. Ранжування країн за ціною 1 т овечого молока, 2018 р.

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

В Україні молочний напрям спеціалізації слабо розвинутий і зводиться до діяльності у невеликій кількості господарств. Разом із тим імпорт елітних овечих сирів до України останніми роками зростає, що свідчить про наявність попиту на цей вид продукції.

Поряд із зростанням обсягів виробництва продуктів вівчарства світова торгівля ними відбувається також досить активно. При

цьому на перспективу передбачається постійний дефіцит на ринку баранини, овечого молока та вовни в межах 60-70% до існуючих норм споживання [1, с. 13]. Серед об'єктів зовнішньої торгівлі у вівчарстві: живі тварини, м'ясо овець, сири з овечого молока, вовна різних видів, шкури, субпродукти та ін. Наявні дані щодо експорту живих овець за континентами (табл. 2).

2. Динаміка експорту живих овець у світі

Частина світу	1961 р.		1991 р.		2001 р.		2012 р.		2018 р.		2018 р., % до 1961 р.
	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	
Чисельність експортованих живих овець											
Африка	2,0	30,3	2,4	11,0	2,4	16,0	6,9	44,3	6,8	44,7	у 3,4 р.
Америка	0,1	1,8	1,3	6,0	0,7	4,7	0,1	0,6	0,1	0,7	100,0
Азія	2,4	36,4	4,5	20,6	1,0	6,7	1,7	10,9	1,4	9,2	58,3
Європа	1,9	29,2	8,6	39,4	4,1	27,3	4,6	29,5	5,7	37,5	у 3 р.
Океанія	0,2	2,3	5,0	23,0	6,8	45,3	2,3	14,7	1,2	7,9	у 6 р.
Світ	6,5	100,0	21,8	100,0	15,0	100,00	15,6	100,0	15,2	100,0	у 2,3 р.
Вартість експортованих живих овець											
Частина світу	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	2018 р., % до 1961 р.
Африка	26,6	34,7	138,5	12,6	79,1	14,0	483,2	30,9	571,6	37,7	у 21,5 р.
Америка	1,5	2,0	37,7	3,4	32,1	5,7	7,2	0,5	3,1	0,2	у 2 р.
Азія	27,0	35,2	374,3	34,1	90,2	15,9	346,0	22,1	231,3	15,3	у 8,6 р.
Європа	20,4	26,6	460,1	41,9	174,6	30,8	439,9	28,1	591,7	39,0	у 29 р.
Океанія	1,2	1,6	87,0	7,9	190,0	33,6	287,6	18,4	118,7	7,8	у 98,9 р.
Світ	76,7	100,0	1097,6	100,0	566,0	100,0	1563,9	100,0	1516,4	100,0	у 19,8 р.

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

За наведеними даними, експорт живих овець у світі протягом 1961-2018 рр. зріс у 2,3 рази і в 2018 р. досягнув 15,2 млн голів

на загальну суму 1516,4 млн дол. США. Найбільші експортери - країни Африки (37,7%) та Європи (39%).

Лідером серед частин світу за кількістю імпортованих голів овець і валютних виплат за них протягом 1991-2018 рр. незмінно за-

лишаються країни Азії, де ще наприкінці 70-х років минулого століття відбулося різке поживлення імпортової активності (табл. 3).

3. Динаміка імпорту живих овець по частинах світу

Частина світу	1961 р.		1991 р.		2001 р.		2012 р.		2018 р.		2018 р., % до 1961 р.
	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	Млн голів	%	
Африка	1,3	19,1	2,0	9,4	2,3	16,2	2,4	15,6	2,4	15,5	в 1,8 р.
Америка	0,1	1,5	1,0	4,7	0,6	4,2	0,01	0,3	0,02	0,1	20,0
Азія	2,1	30,9	11,2	52,3	7,6	53,5	9,9	64,6	10,2	65,8	в 4,9 р.
Європа	3,3	48,5	7,2	33,6	3,8	26,1	3,0	19,5	2,9	18,7	87,9
Океанія	0,0001	0,0	0,0007	0,0	0,0005	0,0	0,0004	0,01	0,0001	0,0	100,00
Світ	6,8	100,0	21,4	100	14,2	100	15,4	100	15,5	100	у 2,3 р.
Вартість імпортованих живих овець											
Частина світу	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	Млн дол. США	%	2018 р., % до 1961 р.
Африка	11,8	16,0	100,5	7,9	93,3	13,6	227,4	14,5	292,5	17,3	у 24,8 р.
Америка	1,7	2,3	30,2	2,4	33,1	4,8	5,9	0,4	2,2	0,13	129,4
Азія	30,0	40,6	698,6	54,7	377,2	54,9	1068,5	68,3	1162,4	68,6	у 38,7 р.
Європа	30,4	41,1	448,2	35,1	183,7	26,7	261,7	16,7	238,4	14,1	у 7,8 р.
Океанія	0,013	0,02	0,1	0,01	0,2	0,03	0,7	0,04	0,04	0,0	у 3,1 р.
Світ	73,9	100,0	1277,7	100	687,5	100,0	1564,2	100,0	1695,5	100	у 22,9 р.

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Головні покупці овець протягом останніх років - це країни Азії (1162,4 млн дол. США) та Африки (292,5 млн дол. США). Серед головних країн-імпортерів у 2018 р. були: Саудівська Аравія, Лівія, Італія, Кувейт, Катар, на частку яких припадає майже 53% імпортованих овець.

Ціни на живих овець поступово зростають. Найвищу імпорту ціну (109,4 дол. США/гол) зафіксовано у 2018 р. та експортну (105,7 дол. США/гол) у 2017 р., що свідчить про зростання експортної ціни в 9,3 раза порівняно з 1961 р., імпортової - в 9,2 раза (табл. 4).

4. Середні світові ціни на живих овець, дол. США за одну голову

Показник	1961 р.	1991 р.	2001 р.	2012 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 1961 р., разів
Експорт	11,80	50,3	37,7	100,3	106,5	109,4	9,3
Імпорт	10,9	59,7	48,4	101,6	105,7	99,8	9,2

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Як відомо, на сьогодні найліквіднішою продукцією є баранина, попит на яку із року в рік зростає. Серед усіх видів вівчарської продукції вона забезпечує найбільший торговельний оборот. За період 1961-2018 рр. у різ-

них країнах світу відбувалися зміни щодо експорту баранини (табл. 5). У цілому, обсяг експорту баранини протягом 1961-2018 рр. зріс майже у 2,6 раза. Стосовно останніх семи років, то експорт збільшився майже на 30%.

5. Обсяги експорту баранини в окремих країнах світу, тис. тонн

Країна	1961 р.		2001 р.		2012 р.		2018 р.		2018 р., % до 1961 р.	2018 р., % до 2012 р.
	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%		
Австралія	66,9	13,73	296,0	34,64	312,0	32,03	471,4	37,9	у 7 р.	151,1
Нова Зеландія	348,3	71,49	345,5	40,43	348,7	35,79	407,3	32,8	116,9	116,8
Великобританія	5,3	1,09	30,3	3,55	94,7	9,72	82,6	6,6	у 15,6 р.	87,2
Ірландія	7,4	1,52	67,6	7,91	43,5	4,47	53,1	4,3	у 7,2 р.	122,1
Нідерланди	5,1	1,05	6,3	0,74	21,8	2,24	34,4	2,8	у 6,7 р.	157,8
Іспанія	0,6	0,12	19,5	2,28	31,3	3,21	39,0	3,1	у 65 р.	124,6
Індія	0	0,00	3,5	0,41	12,0	1,23	18,8	1,5	-	156,7

Бельгія	0	0,00	16,1	1,88	10,3	1,06	13,0	1,0	-	126,2
Уругвай	0,2	0,04	9,1	1,06	14,1	1,45	12,3	1,0	у 6,2 р.	87,2
ОАЕ	0	0,00	0,3	0,04	0,7	0,07	0,9	0,1	-	128,6
Франція	2,0	0,41	8,2	0,96	7,6	0,78	8,9	0,7	у 4,5 р.	117,1
Румунія	0	0,00	0	0,00	1,2	0,12	9,1	0,7	-	у 7,6 р.
Німеччина	0	0,00	7,7	0,90	6,7	0,69	6,1	0,5	-	91,0
Аргентина	31,5	6,47	0,9	0,11	3,0	0,31	0,9	0,1	2,9	30,0
Чилі	2,9	0,60	5,0	0,59	4,9	0,50	5,4	0,4	186,2	110,2
Італія	0	0,00	1,9	0,22	2,1	0,22	3,9	0,3	-	185,7
Намібія	0	0,00	6,6	0,77	12,1	1,24	2,0	0,2	-	16,5
Ісландія	2,1	0,43	1,5	0,18	2,8	0,29	3,4	0,3	161,9	121,4
Пакистан	0	0,00	0,4	0,05	11,7	1,20	2,0	0,2	-	17,1
Болгарія	0	0,00	6,5	0,76	1,6	0,16	1,3	0,1	-	81,3
Україна	-	-	0,2	0,002	0,001	0,0	0,1	0,0	-	-
Інші	7,1	1,46	20,3	2,38	31,39	3,22	66,6	5,4	у 8,7 р.	197,2
Світ	487,2	100	854,5	100	974,2	100	1242,4	100,0	у 2,6 р.	127,5

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

На міжнародному рівні торгівлю бараниною очолюють Австралія (37,9%) та Нова Зеландія (32,8%), які постачають на експорт 70,7% баранини. Для Австралії основні 5 покупців - це Китай, США, ОАЕ, Саудівська Аравія та Малайзія, які разом складають 55% експорту австралійської баранини. Для Нової Зеландії 5 найбільших імпортерів - це Китай, Великобританія, США, Німеччина та Саудівська Аравія, які разом купують 68% експортної баранини цієї країни [9, с. 6]. Експортерів, що постачають на світовий ринок понад 10 тис. тонн баранини, у 2018 р. налічувалося лише 10: Нова Зеландія, Австралія, Великобританія, Ірландія, Нідерланди, Іспанія, Індія, Бельгія, Уругвай та Росія. Основні експортери (Нова Зеландія, Австралія, Великобританія) постачають на світовий ринок 907,3 тис. тонн баранини, або 73% від світового експорту. Україна поки що є слабким гравцем на міжнародному ринку бара-

нини, проте стимулом для експорту може виступати надана ЄС значна квота на постачання баранини. Так, у 2017 р. вона становила 1500 т, на 2021 р. - 2250 т [5, с. 217]. Крім того, існує досить потужний попит на дану продукцію з боку країн Близького Сходу. Втім, на думку експертів, у найближчій перспективі заповнити квоти на баранину буде проблематично, адже переважна більшість тварин утримується господарствами населення, які не мають можливостей застосовувати сучасні технології, що зумовлює низьку їх якість та невідповідність європейським санітарним нормам та стандартам [6]. Альтернативи великотоварного виробництва продукції вівчарства, яке було в Україні до періоду реформ, поки що немає. На рівні господарств населення експортний потенціал наростити неможливо.

Щодо імпорту м'яса овець, то його імпортує 191 країна світу (табл. 6).

6. Найбільші країни-імпортери баранини, тис. тонн

Країна	1961 р.		2001 р.		2012 р.		2018 р.		2018 р., % до 1961 р.	2018 р., % до 2012 р.
	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%	Тис. тонн	%		
Китай	0,6	0,1	46,1	5,6	152,8	17,1	318,8	26,1	у 531 р.	у 2,1 р.
США	25,3	5,3	61	7,4	62,7	7,0	109,8	9,0	у 4,3 р.	175,1
Франція	5,4	1,1	120	14,5	106	11,9	87,8	7,2	в 16,3 р.	82,8
Великобританія	352,3	73,8	93	11,3	86,2	9,6	73,8	6,0	20,9	85,6
ОАЕ	0	0,0	14,9	1,8	33,3	3,7	50,5	4,1	-	151,7
Німеччина	12,1	2,5	40,2	4,9	31,6	3,5	45,6	3,7	у 3,8 р.	144,3
Нідерланди	0,3	0,1	10,4	1,3	25,4	2,8	40	3,3	у 133,3 р.	157,5
Іран	0,2	0,0	0	0,0	9,1	1,0	37,2	3,0	у 186 р.	у 4,1 р.
Малайзія	1,4	0,3	14,7	1,8	20	2,2	36,1	3,0	у 25,8 р.	180,5
Саудівська Аравія	0	0,0	44,6	5,4	48,8	5,5	32,8	2,7	-	67,2
Катар	0,1	0,0	3,3	0,4	13,1	1,5	31	2,5	у 310 р.	у 2,4 р.

Продовження табл. 6

Японія	22,7	4,8	26,7	3,2	16,9	1,9	24,2	2,0	106,6	143,2
Італія	2,1	0,4	25,8	3,1	22,7	2,5	23,6	1,9	в 11,2 р.	104
Бельгія	1,6	0,3	30	3,6	21,6	2,4	23,2	1,9	у 14,5 р.	107,4
Йорданія	0	0,0	11,3	1,4	28,1	3,1	22,1	1,8	-	78,6
Канада	15,2	3,2	16,5	2,0	15,2	1,7	20,1	1,6	132,2	132,2
Корея	0	0,0	2,2	0,3	4,5	0,5	15,9	1,3	-	у 3,5 р.
Нова Гвінея	0,4	0,1	29,3	3,6	20,1	2,2	13,6	1,1	у 34 р.	67,7
Сінгапур	2	0,4	9,7	1,2	9,1	1,0	13,4	1,1	у 6,7 р.	147,3
Кувейт	1,2	0,3	4,5	0,5	11,3	1,3	12,9	1,1	у 10,8 р.	114,2
Оман	0	0,0	8,8	1,1	8,1	0,9	12,3	1,0	-	151,9
Швеція	0,8	0,2	4,4	0,5	8,1	0,9	10,4	0,9	у 13 р.	128,4
Бахрейн	1,4	0,3	1,3	0,2	6,1	0,7	8,9	0,7	у 6,4 р.	145,9
Мексика	0	0,0	48,8	5,9	8,2	0,9	7,8	0,6	-	95,1
Іспанія	0	0,0	9,1	1,1	7,9	0,9	8	0,7	-	101,3
Світ	477,3	100,0	825	100,0	893,8	100,0	1221,4	100,0	у 2,6 р.	136,7
<i>Україна</i>	-	-	<i>0,001</i>	<i>0,0</i>	<i>0,02</i>	<i>0,0</i>	<i>0,01</i>	<i>0,0</i>	-	-

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Наведені дані свідчать, що за період 1961-2018 рр. відбулося зростання імпорту баранини в 2,6 раза, протягом 2012-2018 рр. - на 36,7%, П'ятірка лідерів серед країн-імпортерів: Китай (26,1%), США (9,0%), Франція (7,2%), Великобританія (6,0%) та ОАЕ (4,1%), сумарна частка яких досягає 52,4%. Окремі країни характеризуються значними темпами нарощування імпорту баранини. Се-

ред них країни Азії: Іран - у 4,1 раза за останні сім років, Корея - в 3,5 раза, Катар - у 2,4 раза, Китай - в 2,1 раза. Це вказує на стабільно високий попит країн Азії стосовно даного виду продукції вівчарства.

Міжнародна торгівля вовною відбувається за її окремими видами - мита вовна, немита, волосяні відходи. За різними видами вовни різняться обсяги експорту та імпорту (табл. 7).

7. Обсяги та вартість світового імпорту та експорту вовни різних видів

Країна	Експорт				Країна	Імпорт			
	2012 р.		2018 р.			2012 р.		2018 р.	
	Тис. тонн	Млн дол. США	Тис. тонн	Млн дол. США		Тис. тонн	Млн дол. США	Тис. тонн	Млн дол. США
Вовна мита									
Нова Зеландія	85,3	376,3	198,1	210,1	Китай	57,0	245,7	94,6	247,7
Туреччина	9,3	32,6	25,3	56,3	Великобританія	23,2	84,4	25,0	63,8
Великобританія	16,3	67,1	21,1	55,3	Італія	13,0	79,1	11,7	63,7
Австралія	22,1	218,0	19,1	234,6	Туреччина	3,6	15,9	10,2	14,7
Сирія	1,6	1,4	15,8	12,3	Литва	5,8	25,7	9,1	28,3
Монголія	5,7	7,1	12,2	20,2	Корея	6,8	60,7	8,3	102,3
Китай	13,3	69,3	9,2	37,7	Бельгія	12,2	41,0	6,6	15,1
Російська Федерація	1,4	6,3	7,7	9,1	Німеччина	7,8	37,1	6,9	27,2
Уругвай	4,6	32,6	7,4	50,6	Російська Федерація	11,3	11,7	6,1	4,7
Казахстан	2,0	2,3	4,5	2,7	Японія	8,7	68,0	4,7	34,2
Світ	199,6	918,6	236,5	808,6	Світ	223,5	1010,0	268,1	876,7
<i>Україна</i>	<i>0,007</i>	<i>0,024</i>	<i>0,027</i>	<i>0,067</i>	<i>Україна</i>	<i>0,4</i>	<i>0,9</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>
Вовна немита									
Австралія	311,0	2395,3	285,9	2699,6	Китай	251,4	2498,5	267,7	2544,0
Нова Зеландія	40,0	204,7	41,8	188,1	Індія	46,7	250,3	34,7	215,1
Румунія	15,5	14,4	14,9	10,3	Чехія	26,5	172,0	34,0	244,1
Іспанія	14,6	33,2	13,7	40,6	Єгипет	3,8	40,6	30,5	61,6
Аргентина	9,4	41,0	10,5	56,8	Туреччина	16,1	15,4	24,0	18,0
Італія	7,8	11,0	10,2	10,4	Італія	19,1	186,0	19,0	235,2
Перу	3,7	9,4	10,0	35,0	Уругвай	13,5	46,0	17,0	66,1

Великобританія	12,2	35,4	7,4	17,8	Великобританія	11,2	24,5	13,9	19,7
Уругвай	8,8	44,1	8,4	52,9	Бельгія	9,4	14,3	9,7	13,0
Франція	6,1	10,9	8,0	12,3	Болгарія	2,0	2,2	5,6	34,1
Світ	584,5	3406,8	553,7	3700	Світ	457,5	3425,2	485,6	3846,8
Україна	0	0	0	0	Україна	0,6	0,5	0,5	0,5
Волосяні відходи									
Чехія	3,0	13,5	3,5	16,4	Італія	9,8	45,6	8,8	50,7
Індія	1,8	7,2	3,4	14,5	Китай	3,8	14,5	7,6	31,0
Уругвай	2,4	7,3	2,8	8,8	Індія	1,4	1,2	5,5	5,6
Китай	3,7	21,7	2,5	17,1	Великобританія	2,9	6,1	1,6	3,6
Великобританія	3,2	9,3	2,3	7,9	Бельгія	0,8	2,0	1,4	5,9
Італія	2,5	8,4	2,2	14,6	США	0,7	1,2	1,1	1,6
Пакистан	5,8	7,0	2,1	2,9	Японія	1,1	7,6	0,8	5,8
Бельгія	1,1	3,1	1,7	7,8	Німеччина	1,6	3,8	0,6	2,4
Аргентина	3,1	11,5	1,4	5,1	Болівія	0,4	2,4	0,4	3,0
Німеччина	0,7	3,1	0,5	2,5	Франція	0,8	2,0	0,2	2,4
Світ	35,1	108,7	31,7	123,7	Світ	30,0	111,0	32,8	128,7
Україна	0	0	0	0	Україна	0,7	1,3	0,4	1,7

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Мита вовна експортувалася протягом досліджуваного періоду переважно Новою Зеландією (198,1 тис. тонн), частка якої у 2018 р. становила 83,8% від світового експорту. Лідерами митої вовни у грошовому еквіваленті виступають: Австралія з експортом у 2018 р. 234,6 млн дол. США, Нова Зеландія - 210,1 млн дол. США, Туреччина - 56,3 млн дол. США, Великобританія - 55,3 млн дол. США, Уругвай - 50,6 млн дол. США.

Витрати країн-лідерів імпортерів митої вовни коливаються від 247,7 млн дол. США у Китаї до 4,7 млн дол. США - у Російській Федерації. Загалом у світі протягом 2012-2018 рр. спостерігається збільшення обсягів імпорту від 223,5 млн дол. США до 268,1 млн дол. США, або на 20%, проте в грошовому еквіваленті відбулося зменшення на 13,2%.

Основні експортери немитої вовни у 2018 р. - Австралія (285,9 тис. тонн), Нова Зеландія (41,8 тис. тонн), Румунія (14,9 тис. тонн). Значні обсяги немитої вовни імпортує

Китай - 267,7 тис. тонн у 2018 р., або 55,1% від загального обсягу світового імпорту.

Експорт волосяних відходів у 2018 р. здійснювали: Чехія (3,5 тис. тонн), Індія (3,4 тис. тонн), Уругвай (2,8 тис. тонн). Десять лідерів у 2018 р. експортували 22,4 тис. тонн, або 70,7% світового експорту. Стосовно загального світового експорту протягом 2012-2018 рр., то він зменшився на 9,7% до 31,7 тис. тонн у 2018 р.

Імпорт волосяних відходів у світі характеризується збільшенням на 9,3% протягом 2012-2018 рр. і в 2018 р. досягає показника 32,8 тис. тонн. Трійкою країн-лідерів імпортерів у 2018 р. стали: Італія (8,8 тис. тонн), Китай (7,6 тис. тонн), Індія (5,5 тис. тонн).

Користується попитом на світовому ринку і овечий сир. Основними експортерами у 2018 р. виявилися Австрія, Бельгія, Данія, Швеція. За цим видом продукції частка країн Європи охоплює 100%. Протягом 2010-2018 рр. обсяги експорту збільшилися на 67,5% (табл. 8).

8. Обсяги та вартість світового імпорту та експорту овечого сиру

Країна	Експорт				Країна	Імпорт			
	2012 р.		2018 р.			2012 р.		2018 р.	
	Тонн	Тис. дол. США	Тонн	Тис. дол. США		Тонн	Тис. дол. США	Тонн	Тис. дол. США
Австрія	-	-	960	6151	Австрія	-	-	5832	37202
Бельгія	-	-	250	2339	Бельгія	-	-	5062	30139
Данія	134	1357	78	672	Швеція	-	-	2852	19547
Швеція	-	-	32	257	Мальта	-	-	50	354
Великобританія	139	873	-	-	Румунія	83	339	-	-
Румунія	515	2892	-	-	Великобританія	3825	29715	-	-
Світ	788	5122	1320	9419	Світ	3910	30062	13801	87297

Джерело: Розраховано авторами на основі даних ФАО [10].

Наведені дані засвідчують, що головними країнами-імпортерами овечого сиру є Австрія, Бельгія, Швеція, Мальта. Частка лідерів становить 100% у світовому імпорті.

Серед об'єктів торгівлі на світовому ринку також овечий жир, молоко, масло та субпродукти, проте їхні обсяги досить незначні.

Отже, в більшості країн світу встановилися певні напрями розвитку галузі вівчарства, що відповідають природно-кліматичним та економічним умовам її функціонування. У світі вже досить давно визначилися країни, які формують загальносвітову політику розвитку вівчарства. Зокрема, це Нова Зеландія, Австралія, а тепер і Китай. Для цих країн вівчарство є найважливішою галуззю тваринництва [7, с. 63]. Крім того, Австралія та Нова Зеландія протягом тривалого часу посідають лідируючі позиції на ринку як експортери вовни. За найсприятливіших природно-кліматичних умов для утримання овець, вони виробляють найбільшу кількість вовни та встановлюють ціни на зовнішніх ринках.

Висновки. У багатьох країнах світу вівчарство являє собою важливу галузь тваринництва, а в Австралії, Новій Зеландії, Китаї, Аргентині та ряді інших країн визначає економіку всього сільського господарства. Попит на продукцію вівчарства у світі буде стабільно високим та навіть прогнозується її дефіцит, що активізуватиме міжнародну торгівлю та забезпечуватиме привабливу ціну на ринку. Вівчарство поглиблюва-

тиме спеціалізацію у напрямі орієнтації на м'ясо-молочну продукцію.

Об'єктами зовнішньої торгівлі залишатиметься досить значна група продуктів: живі тварини, м'ясо овець, сири з овечого молока, вовна різних видів, шкури, субпродукти та ін. Основні виробники та продавці продукції вівчарства у світі уже сформовані. Саме вони визначатимуть цінову політику на продукцію галузі у світі.

В умовах постійно існуючого попиту на продукцію вівчарства на зовнішньому ринку, відродження вітчизняного вівчарства має особливе значення. Вироблена продукція, зокрема, баранина уже наразі затребувана в ЄС, який надав Україні значну квоту на постачання баранини. Крім того, існує попит країн Східної Азії, для яких Україна територіально вигідна з позицій транспортування. Проте без спеціалізованого великотоварного виробництва баранини з використанням м'ясних порід овець та новітніх технологій експортні перспективи України будуть суттєво обмежені або ж взагалі нереалізовані. Потужним напрямом представлення на зовнішньому ринку може стати виробництво елітних овечих сирів, які вже перетворилися на активний об'єкт міжнародної торгівлі у зв'язку із зростанням попиту в багатьох країнах світу. Якщо для експорту баранини потрібні великі партії товару, то елітні овечі сири, а особливо їх регіональні бренди на кшталт Рахівської бриндзи, можуть представляти собою невеликі крафтові виробництва.

Список бібліографічних посилань

1. Ібатуллин І. І., Пабат В. О., Туринський В. М. Стан і шляхи підвищення експортного потенціалу галузі вівчарства України. *Економіка АПК*. 2014. № 3. С. 13-23.
2. Кваша С. М., Файчук О. М., Файчук О. В. Європейська економічна інтеграція : навч. посіб. Київ : НУБіП, 2019. 282 с.
3. Китаєва А. П., Безалтична О. О. Проблеми сучасного розвитку вівчарства. *Тваринництво України*. 2016. № 1-2. С. 2-4.
4. Козак О. А., Беженар І. М. Шляхи підвищення конкурентоспроможності галузі вівчарства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Зб. наук. праць. *Економіка*. 2014. Вип. 1(65). С. 175- 181.
5. Лупенко Ю. О., Пугачов М. І., Духницький Б. М. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства : монографія / за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Пугачова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.
6. Русан В. М. Оцінка перспектив та можливостей для агропромислового комплексу України внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом : аналітична записка. 2014. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ocinka-perspektiv-ta-mozhливостей-dlya-agropromislovogo-kompleksu-ukraini>.
7. Трофімова Г. В. Тенденції світового ринку продукції вівчарства та місце України у світовому виробництві його продукції. *Продуктивність агропромислового виробництва*. Серія: *Економічні науки*. 2013. № 24. С. 63-71.

References

1. Ibatullin, I.I., Pabat, V.O., Turynskiy, V.M. (2014). Stan i shliakhy pidvyshchennia eksportnoho potentsialu haluzi vivcharstva Ukrainy [The state and ways to increase the export potential of the sheep industry]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 13-23 [In Ukrainian].
2. Kvasha, S.M., Faichuk, O.M., Faichuk, O.V. (2019). Yevropeiska ekonomichna intehratsiia: navchalnyi posibnyk [European economic integration: a textbook]. Kyiv: NUBiP [In Ukrainian].
3. Kytaiieva, A.P., Bezalychna, O.O. (2016). Problemy suchasnoho rozvytku vivcharstva [Problems of modern sheep breeding development]. *Tvarynystvo Ukrainy*, 1-2, pp. 2-4 [In Ukrainian].
4. Kozak, O.A., Bezhenar, I.M. (2014). Shliakhy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti haluzi vivcharstva [Ways to increase the competitiveness of the sheep industry]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomika*, vol. 1(65), pp. 175- 181 [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O., Puhachov, M.I., Dukhnytskyi, B.M. (2015). Formuvannia hlobalnoho i rehionalnoho rynkiv silskohospodarskoi syrovyny ta prodovolstva: monohrafiia [Formation of global and regional markets of agricultural raw materials and food: monograph]. Yu. O. Lupenko, M.I. Puhachov (Ed.). Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].

8. Шелест Л. С. Управління галуззю вівчарства на основі витратно-цінового механізму. *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. 2008. Вип. 1. С. 245-252.

9. Claus Deblitz Beef and Sheep Report 2019 - a summary of main findings. Agribenchmark. 2019. URL : http://catalog.agribenchmark.org/blattekatalog/BSR2019/#page_18.

10. FAOSTAT. URL : <http://www.fao.org/faostat/en>.

11. Kozak O. A., Bezhenar I. M. Organizational and economic reserves of improving the sheep breeding industry competitiveness. *Економіка АПК*. 2015. № 8. С. 33-38. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201508033>.

12. Sheep and goat - market situation - dashboard (2020). URL : https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/sheep-meat-dashboard_en.pdf.

13. Sheep Summary Report. (2020). Agricultural Marketing Service. U.S. Department of Agriculture. URL : <https://www.ams.usda.gov/market-news/sheep-reports>.

6. Rusan, V.M. (2014). Otsinka perspektyv ta mozhlyvostei dlia ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy vnaslidok pidpysannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom: analitichna zapyska [Assessment of prospects and opportunities for the agro-industrial complex of Ukraine due to the signing of the Association Agreement between Ukraine and the European Union: an analytical note]. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ocinka-perspektiv-ta-mozhlyvostey-dlya-agropromyslovogo-kompleksu-ukraini> [In Ukrainian].

7. Trofimova, H.V. (2013). Tendentsii svitovoho rynku produktiv vivcharstva ta mistse Ukrainy u svitovomu vyrobnytstvi yoho produktiv [Trends in the world market of sheep products and Ukraine's place in world production of its products]. *Produktyvnist ahropromyslovoho vyrobnytstva . Ekonomichni nauky*, 24, pp. 63-71 [In Ukrainian].

8. Shelest, L.S. (2008). Upravlinnia haluzziu vivcharstva na osnovi vytratno-tsinovoho mekhanizmu [Management of the sheep industry on the basis of the cost-price mechanism]. *Naukovyi visnyk «Askaniia-Nova»*, vol. 1, pp. 245-252 [In Ukrainian].

9. Claus, Deblitz (2019). Beef and Sheep Report 2019 - a summary of main findings. Agribenchmark. Retrieved from: http://catalog.agribenchmark.org/blattekatalog/BSR2019/#page_18 [In English].

10. FAOSTAT. Retrieved from: <http://www.fao.org/faostat/en> [In English].

11. Kozak, O.A., Bezhenar, I.M. (2015). Organizational and economic reserves of improving the sheep breeding industry competitiveness. *Економіка АПК*, 8, pp. 33-38 [In English]. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201508033>.

12. Sheep and goat - market situation - dashboard (2020). Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/sheep-meat-dashboard_en.pdf [In English].

13. Sheep Summary Report (2020). Agricultural Marketing Service. U.S. Department of Agriculture. Retrieved from: <https://www.ams.usda.gov/market-news/sheep-reports> [In English].

Zharuk L. V., Koval T. S., Kozak O. A. *Development of the world market of sheep products*

The purpose of the article is to assess the main trends in the functioning of the world market for sheep products to determine the strategic guidelines for the industry in Ukraine.

Research methods. In the process of research, the dialectical method of cognition, a systematic approach to the study of economic phenomena and processes were used; abstract-logical method - for generalizations and formulation of conclusions; monographic - for detailing the conjunctural components of the world market for sheep products; empirical - for a comprehensive assessment of the current state of the research object; historical - for structuring in time the main trends in the development of the market under study; comparative analysis - to compare indicators and identify the dynamics of their changes over time; tabular - to reflect the results of research, graphic - to visually display the results of the price ranks of the main products of sheep breeding; statistical groupings - for the distribution of countries into groups according to different factors.

Research results. The retrospective and the current state of the market of sheep products in the world have been investigated. The analysis of production volumes and livestock of sheep in the world in the context of the largest producers is carried out. It was revealed the strengthening of specialization in the meat and dairy direction in the world sheep breeding. The countries of the world have been ranked according to the level of purchase prices for 1 ton of sheep meat, 1 ton of wool and 1 ton of sheep milk. The dynamics of exports and imports of live sheep, sheep meat, wool and sheep cheese in the context of the main exporters and importers for the period 2012-2018 is considered. It has been established that, taking into account the global trends in the development of the sheep products market, in Ukraine it is advisable to increase the production of sheep meat in large-scale farms, which will satisfy the existing demand for these products in the world. Also, one of the promising areas for the development of the industry can be the production of elite sheep cheeses, starting with small craft production of regional brands.

Scientific novelty. The analytical assessment of the world market situation for the main types of sheep products from the standpoint of Ukraine's integration into the international market for these products was further developed.

Practical significance. The research results can be used by public administration bodies in determining the national policy of sheep industry development, the formation of a strategy for its development, taking into account export opportunities in the short and long term. Tabl.: 8. Figs.: 3. Refs.: 13.

Keywords: market; sheep products; demand; supply; export; import; world.

Zharuk Liudmyla Volodymyrivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, head of the laboratory of economics, intellectual property and innovation marketing, Askania Nova Institute of Animal Breeding in the Steppe Regions named after M.F. Ivanov - National Scientific Selection-Genetic Centre for Sheep Breeding (1, Soborna St., Askania Nova Village, Kherson region, 75230)

E-mail: zharuk.lv@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-0836-7400>

Koval Tetiana Serhiivna - junior research fellow of the laboratory of economics, intellectual property and innovation marketing, Askania Nova Institute of Animal Breeding in the Steppe Regions named after M.F. Ivanov - National Scientific Selection-Genetic Centre for Sheep Breeding (1, Soborna St., Askania Nova Village, Kherson region, 75230)

E-mail: koval_tetyana@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-7505-2380>

Kozak Olga Anatoliivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, leading research fellow of the department of economics of agricultural production and international integration, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)
E-mail: olya.kozak@gmail.com
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2197-3456>

Жарук Л. В., Коваль Т. С., Козак О. А. Развитие мирового рынка продукции овцеводства

Цель статьи - осуществить оценку основных тенденций функционирования мирового рынка продукции овцеводства для определения стратегических ориентиров отрасли в Украине.

Методика исследования. В процессе исследования использованы диалектический метод познания, системный подход к изучению экономических явлений и процессов; абстрактно-логический - для обобщений и формулирования выводов; монографический - детализации конъюнктурных составляющих мирового рынка овцеводческой продукции; эмпирический - комплексной оценки современного состояния объекта исследования; исторический - структурирования во времени основных тенденций развития исследуемого рынка; сравнительного анализа - сопоставления показателей и выявления динамики их изменений во времени; табличный - отражения полученных результатов, графический - наглядного отображения результатов ценовых рангов основных продуктов овцеводства; статистических группировок - для распределения стран на группы по разным факторам.

Результаты исследования. Исследованы ретроспектива и современное состояние рынка продукции овцеводства в мире. Проведен анализ объемов производства и поголовья овец в мире по крупнейшим производителям. Выявлено усиление специализации на мясо-молочном направлении в мировом овцеводстве. Осуществлено ранжирование стран мира по уровню закупочных цен на 1 т баранины, 1 т шерсти и 1 т овечьего молока. Рассмотрена динамика экспорта и импорта живых овец, баранины, шерсти и овечьего сыра по основным экспортерам и импортерам за период 2012-2018 гг. Установлено, что, учитывая мировые тренды развития рынка продукции овцеводства, в Украине целесообразно наращивать объемы производства баранины в крупнотоварных хозяйствах, что позволит удовлетворить существующий спрос на эту продукцию в мире. Также одним из перспективных направлений развития отрасли может стать производство элитных овечьих сыров, начиная с небольших крафтовых производств региональных брендов.

Элементы научной новизны. Получила дальнейшее развитие аналитическая оценка мировой конъюнктуры рынка основных видов овцеводческой продукции с позиций интеграции Украины в международный рынок этих продуктов.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы органами государственного управления при определении национальной политики развития овцеводства, формирования стратегии его развития с учетом экспортных возможностей на краткосрочную и долгосрочную перспективу. Табл.: 8. Илл.: 3. Библиогр.: 13.

Ключевые слова: рынок; продукция овцеводства; спрос; предложение; экспорт; импорт; мир.

Жарук Людмила Владимировна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, заведующая лабораторией экономики, интеллектуальной собственности и маркетинга инноваций, Институт животноводства степных районов имени М. Ф. Иванова «Аскания-Нова» - Национальный научный селекционно-генетический центр по овцеводству (75230, Херсонская обл., пгт Аскания-Нова, ул. Соборная, 1)

E-mail: zharuk.lv@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-0836-7400>

Коваль Татьяна Сергеевна - младший научный сотрудник лаборатории экономики, интеллектуальной собственности и маркетинга инноваций, Институт животноводства степных районов имени М. Ф. Иванова «Аскания-Нова» - Национальный научный селекционно-генетический центр по овцеводству (75230, Херсонская обл., пгт Аскания-Нова, ул. Соборная, 1)

E-mail: koval_tetyana_@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-7505-2380>

Козак Ольга Анатольевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник отдела экономики аграрного производства и международной интеграции, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)

E-mail: olya.kozak@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2197-3456>

Стаття надійшла до редакції 12.04.2020 р.

Фахове рецензування: 20.04.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Жарук Л. В., Коваль Т. С., Козак О. А. Розвиток світового ринку продукції вівчарства. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 60 – 71. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008060>

Zharuk, L.V., Koval, T.S. & Kozak, O.A. (2020). Rozvytok svitovoho rynku produktsii vivcharstva [Development of the world market of sheep products]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 60 – 71 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008060>

* * *